

Onderzoeksmemorandum

Belemmeringen voor de exportontwikkeling van de Gelderse industrie

Probleemstelling I

Een aantal bedrijven uit de Achterhoek heeft bij provincie Gelderland het probleem aangekaart dat het bankwezen als gevolg van de huidige financiële crises haar primaire taak (kredietverstrekking) niet naar behoren kan- of wil vervullen. De bedrijven die de knuppel in het hoederhok hebben gegooid komen uit de hoek van de metaalindustrie en produceren kapitaalgoederen, voornamelijk voor de export (80- tot 90% van de omzet). Gebruikelijk in deze branche is dat een afnemer gedurende – of voorafgaand aan - het productieproces reeds een deel van de rekening voldoet ter financiering van de lopende uitgaven van de producent. Soms verlangt de afnemer een bankgarantie voor deze betalingen als waarborg dat het geld teruggestort zal worden wanneer de levering onverhoopt niet kan plaatsvinden (bv. door een faillissement). Als gevolg van de huidige onzekere economische tijden is de vraag naar deze bankgaranties sterk toegenomen (soms wel met een factor 6) terwijl anderzijds de banken juist minder geneigd zijn om garanties te verstrekken (ook niet tegen een hogere vergoeding die de bedrijven naar eigen zeggen bereid zijn te betalen). De verscherpte solvabiliteitsregels voor banken spelen daarbij – naast de slechte conjunctuur - mogelijk ook een rol. De toegenomen vraag naar de zgn. vooruitbetalinggaranties betekenen in de praktijk dat de vooruitbetaalde bedragen door de producent niet kunnen worden ingezet voor de lopende uitgaven (waar zij voor bedoeld zijn) maar dat deze in depot moeten worden gehouden en dit leidt dan weer tot liquiditeitsproblemen bij de producent. Deze problemen kunnen dermate groot worden dat bedrijven om die reden soms afzien van het aannemen van orders met vooruitbetalinggaranties.

Probleemstelling II

(ontleent aan het rapport Agenda voor een strategische inzet van het instrumentarium voor exportfinanciering, opgesteld door een werkgroep van de Topsector Water, bestaande uit overheid en bedrijfsleven)

Een excellente infrastructuur voor de financiering van exporttransacties is een belangrijke voorwaarden voor het behoud en handhaving van de Nederlandse vooraanstaande positie als handelsnatie. Dat geldt in het bijzonder voor de *'Made in Holland'* export die belangrijk is voor de groei van de nationale economie en een hoge toegevoegde waarde creëert in termen van werkgelegenheid en innovatie. De *'Made in Holland'* export heeft een goede uitgangspositie in termen van prijs en kwaliteit, maar zonder een concurrerende (export)financiering is het moeilijk die positie wereldwijd te verzilveren. In de omringende landen worden exportfinanciering én *development finance* door de overheid vaak strategisch ingezet voor de bevordering van export en investeringen. Ook overheden in opkomende markten, zoals China, India en Brazilië maken gebruik van deze instrumenten, waardoor voor het Nederlandse bedrijfsleven de concurrentie sterk is toegenomen. Het bedrijfsleven loopt bij het huidige nationale instrumentarium tegen knelpunten aan die het concurrerend vermogen ondermijnen. De Nederlandse exportpositie wordt bedreigd omdat Nederlandse bedrijven (via banken en overheid) niet in staat zijn om op basis van een *level playing field* met het buitenland te concurreren.

Schatting van de omvang van de Gelderse industriële export

De zojuist geschetste problematiek heeft bij het bedrijfsleven en de politiek de vraag opgeroepen of de provincie Gelderland hier de helpende hand kan bieden. In dat kader is het wenselijke een idee te hebben over de omvang van de Gelderse industriële export¹.

Schatting van de Gelderse industriële export in 2009, (SBI'93)	Productie x mln euro	Export x mln euro	Exportratio (export in % van de productie)
Voedings- en genotmiddelenindustrie	8.700	4.600	53
Textiel- kleding en lederindustrie	600	300	51
Papierindustrie	1.400	1.000	67
Drukkerijen	600	100	11
Aardolie-industrie	0	0	0
Chemische industrie	1.400	1.000	72
Rubber en kunststofindustrie	900	500	59
Basismetalaalindustrie	800	500	65
Metaalproductenindustrie	2.100	700	34
Machine-industrie	2.400	1.000	44
Elektrotechnische industrie	2.700	1.800	64
Transportmiddelenindustrie	900	500	53
Overige industrie	3.000	600	19
Totaal industrie	25.500	12.600	48

Bron: Bureau Economisch Onderzoek, provincie Gelderland, schatting op basis van CBS gegevens

Schatting van de benodigde krediet- en garantiefondsen

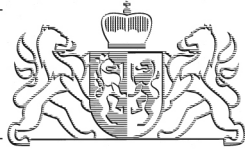
De kredietproblematiek doet zich met name voor bij de productie van investeringsgoederen (grote orders met een lange productietijd). In sectoren uitgedrukt betreft dit (delen van) de basismetalaalindustrie, metaalproductenindustrie, machine-industrie, elektrotechnische industrie en de transportmiddelenindustrie. Dit cluster sectoren wordt wel aangeduid met de benaming Metaalektro. De overige industrie sectoren produceren bulkgoederen, halffabricaten en consumentiegoederen. Daar doet – voor zover dit kon worden achterhaald- de kredietproblematiek zich niet of nauwelijks voor.

In Gelderland zijn de Metaalektrobedrijven goed voor een jaaromzet van circa 8,9 miljard euro (zie bovenstaande tabel), waarvan naar schatting 4,5 miljard euro wordt geëxporteerd. Om een schatting te kunnen maken van de daarmee gepaard gaande benodigde krediet- en garantiefondsen is inzicht vereist in:

¹ Recente gegevens over de omvang en ontwikkeling van de export van het Gelderse bedrijfsleven zijn niet beschikbaar. In het verleden werd door het CBS wel regelmatig en gedetailleerd gerapporteerd over de regionale productie- en exportcijfers van de industrie, maar deze informatie is al een groot aantal jaren niet meer beschikbaar. Om toch een indruk te krijgen over de omvang en het belang van de industriële export in Gelderland is derhalve een schatting gemaakt op basis van enerzijds de laatst bekende statistische informatie (exportcijfers Gelderse sectoren in 1997, de Gelderse industriële productie per sector in 2006 en de totale Gelderse industriële productie in 2009) en de volgende onderzoeksbevindingen:

1. Uit een analyse van de beschikbare historische cijfers over export (Regionaal Economische Jaarcijfers (REJ) jaargangen 1980 t/m 1997, CBS), blijkt dat de Gelderse exportratio's (het aandeel van de export in de totale productie van de verschillende sectoren) vrijwel gelijk zijn aan de Nederlandse en dat er weinig ontwikkelingsverschil is geweest.
2. Uit een analyse van de historische landelijke cijfers (Input/Outputtabellen 1997-2009) blijkt dat de landelijke exportratio's per sector in de tijd zeer constant zijn (de waarden in 2009 zijn grosso modo nog hetzelfde als in 1997).
3. Uit een analyse van de historische werkgelegenheidsontwikkeling (PWE Gelderland) blijkt dat de Gelderse werkgelegenheidsstructuur van de industrie tussen 2006 en 2009 niet wezenlijk is gewijzigd.

Op basis van onderzoeksbevinding 3 is de totale Gelderse industriële productie (d.w.z. de jaaromzet + de toe- of afname van de voorraad) uit de REJ 2009 (CBS) verdeeld naar sectoren naar rato van de structuur uit de REJ 2006 (CBS). Het resultaat staat in kolom 1 van de tabel. Op basis van onderzoeksbevindingen 1 en 2 is zijn op deze sectorale productieschattingen de Gelderse exportratio's uit 1997 geprojecteerd (kolom 2).

m.b.t. probleemstelling I (vooruitbetalinggarantie):

- het deel van de totale export (ic. 4,5 miljard euro) waarvoor de klant een vooruitbetalinggarantie eist;
- de gemiddelde looptijd van die garanties;
- de mate waarin daadwerkelijk aanspraak wordt gemaakt op de verleende garantie en het bedrag moet worden afgeboekt.

m.b.t. probleemstelling II (oneerlijke concurrentie):

- omvang van het bedrag van de buitenlandse offerteaanvragen waarbij moet worden opgebokst tegen buitenlandse concurrenten die exportfinancieringssteun ontvangen van hun overheid;
- de gemiddelde omvang van de buitenlandse exportfinancieringssteun in % van het offertebedrag/ordergrootte;
- de gemiddelde omvang van de exportfinancieringssteun in % van het offertebedrag/ordergrootte die de Nederlandse overheid biedt.

Om een onderbouwde schatting te kunnen maken over de omvang van de benodigde Gelderse krediet- en garantiefondsen, is het noodzakelijk dat over de zojuist genoemde zes elementen een (enigszins) realistische veronderstelling kan worden gemaakt. Daarvoor is de hulp van het Gelderse bedrijfsleven/bankwezen onontbeerlijk. Wellicht dat degenen die de problematiek aanhangig hebben gemaakt de helpende hand kunnen bieden.

20 augustus 2012

Menno Walsweer
Bureau Economisch Onderzoek

Provincie Gelderland